

Věc C- 339/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

30. května 2023

Předkládající soud:

Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

28. dubna 2023

Žalobce:Horyzont Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz
Inwestycyjny Zamknięty**Žalovaná:**

LC

Předmět původního řízení

Žaloba na zaplacení částky 41 177,24 PLN (cca 8761 eur) spolu s úroky z prodlení z titulu nesplaceného spotřebitelského úvěru žalované LC.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad článku 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

Článek 267 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Předběžná otázka

Má být článek 8 směrnice 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS vykládán v tom

smyslu, že v něm vyjádřená povinnost věřitele posoudit úvěruschopnost spotřebitele (dlužníka) je rovnocenná ostatním povinnostem stanoveným výše uvedenou směrnicí (zejména informačním povinnostem stanoveným v článku 10 a následujících), takže sankce, na které odkazuje článek 23 této směrnice, nemohou být odlišné, tj. nemohou stanovit různé právní důsledky v souvislosti s porušením každé z těchto povinností zvlášť?

Uvedené předpisy práva Společenství

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS: čl. 8 odst. 1 a 2, článek 23.

Uvedené vnitrostátní předpisy

Kodeks cywilny (občanský zákoník) ze dne 23. dubna 1964: čl. 58 odst. 1, 2 a 3, čl. 481 odst. 1, 2, 2¹, 2², 2³ a 2⁴.

Kodeks postępowania cywilnego (občanský soudní řád) ze dne 17. listopadu 1964: článek 505⁴.

Ustawa o kredycie konsumenckim (zákon o spotřebitelském úvěru) ze dne 12. května 2011: čl. 9 odst. 1 až 4, čl. 30 odst. 1, čl. 31 odst. 1 a 2, článek 32, článek 33, čl. 45 odst. 1 až 5.

Ustawa prawo bankowe (zákon o bankách) ze dne 29. srpna 1997: čl. 70 odst. 1 a 2, článek 78a.

Stručné shrnutí skutkového stavu a řízení

- 1 Dne 28. září 2017 uzavřela žalovaná LC (spotřebitelka) s Nest Bank S.A ve Varšavě smlouvu o konsolidačním úvěru na částku 49 148,06 PLN (10 457 eur).
- 2 Podle smlouvy o úvěru se žalovaná zavázala splatit půjčenou částku v 60 stejných měsíčních splátkách do 3. října 2022, zaplatit tzv. provizi za poskytnutí úvěru ve výši 7323,06 PLN (přibližně 1558 eur) a splatit 8365 PLN (1779 eur) smluvních úroků za užívání jistiny ve výši 9,9 % (podle pohyblivé úrokové sazby) ročně.
- 3 Část úvěru poskytnutého žalované byla použita na splacení jiného úvěru. Zbývající částka byla určena ke spotřebě.
- 4 Úvěrová smlouva stanovila: „Celková výše úvěru“ činí 33 460 PLN; „Celkové náklady na úvěr“ činí 29 113,16 PLN; „Celková splatná částka“ činí 62 573,16 PLN. Měsíční splátka činila 1042 PLN (přibližně 221 eur).

- 5 V době uzavření smlouvy byla žalovaná důchodkyní a vedle toho byla zaměstnána na 0,5 úvazku. Ve smlouvě o úvěru žalovaná uvedla, že její průměrný čistý měsíční příjem činí 1755,62 PLN (přibližně 373 eur) a že splácí ještě jiný úvěr, jehož splátka činí 320 PLN (přibližně 68 eur).
- 6 Smlouva o úvěru nestanovila konkrétní způsob zajištění splácení úvěru.
- 7 Vzhledem k nesplácení úvěru podal věřitel žalobu na zaplacení. Později byl nahrazen žalobcem, který nabyl pohledávku, jíž se žaloba týkala, na základě smlouvy o postoupení pohledávky.
- 8 Soud prvního stupně vyhověl žalobě v plném rozsahu vydáním platebního rozkazu.
- 9 Žalovaná podala proti tomuto usnesení odpor, v němž navrhla odklad exekuce nebo rozložení částky podle platebního rozkazu na splátky.
- 10 V průběhu řízení žalovaná splatila část úvěru v celkové výši 25 928 PLN (přibližně 5516 eur).

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 11 Na jednání dne 16. června 2020 žalovaná upřesnila své námitky a uvedla, že věřitel v době uzavření smlouvy neposoudil její úvěruschopnost. Kromě toho vznesla další námitky týkající se posouzení smluvních ustanovení z hlediska jejich zneužívajícího charakteru.
- 12 Žalobce vzal žalobu částečně zpět, pokud jde o částky, které mu žalovaná v průběhu řízení splatila. Ve zbývající části žalobce trvá na požadavku na zaplacení jistiny spolu s úroky z prodlení.

Stručné shrnutí odůvodnění podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 13 S ohledem na čl. 8 odst. 1 směrnice 2008/48 a bod 28 odůvodnění této směrnice je věřitel povinen před uzavřením úvěrové smlouvy posoudit úvěruschopnost spotřebitele, zejména na základě dostatečných informací získaných od spotřebitele. Tato povinnost, která je vyjádřena i v článku 9 polského zákona o spotřebitelském úvěru, přispívá k naplnění obecných cílů směrnice, jimiž je zajistit, aby spotřebitelé v Unii požívali vysoké a rovnocenné úrovně ochrany svých zájmů, a usnadnit vznik dobře fungujícího vnitřního trhu se spotřebitelskými úvěry.
- 14 K dosažení těchto cílů přispívají i ostatní povinnosti věřitelů, zejména informační povinnosti stanovené v člancích 5 a 10 uvedené směrnice.
- 15 Ve světle judikatury Soudního dvora mají jak posouzení úvěruschopnosti dlužníka, tak informační povinnosti předcházející uzavření smlouvy a při tomto

uzavření pro spotřebitele zásadní význam (viz rozsudky Soudního dvora ze dne 21. dubna 2019, Radlinger, C -377/14, ECLI:EU:C:2016:283, body 61, 64; ze dne 10. června 2021, Ultimo Portofolio Investment (Luxembourg), C-303/20, ECLI:EU:C:2021:479, bod 29; ze dne 5. března 2020, OPR-Finance s. r. o., C-679/18, ECLI:EU:C:2020:167, bod 21).

- 16 Jak vyplývá z důkazů ve spisu, banka nesplnila povinnost posoudit úvěruschopnost. Podle předkládajícího soudu přitom žalovaná nesplňovala podmínky pro poskytnutí úvěru, neboť nebyla úvěruschopná. Srovnání celkového měsíčního příjmu spotřebitelky a zatížení v důsledku splátky úvěru vede k závěru, že úhrada měsíční splátky staví spotřebitelku do situace, kdy je ohroženo zajištění jejích základních životních potřeb. Nepříznivá finanční situace žalované přitom nebyla dočasná.
- 17 Podle článku 23 směrnice 2008/48 členské státy stanoví pravidla pro sankce za porušení vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice a přijmou veškerá nezbytná opatření k zajištění jejich uplatňování. Stanovené sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující.
- 18 Polský zákonodárce při provádění směrnice 2008/48 nezavedl odpovídající sankce za porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, který si chce vzít spotřebitelský úvěr. Jak totiž vyplývá z rozsudku Soudního dvora ve věci C-303/20, sankce za porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele stanovené v 138c zákona o přestupcích (Kodeks wykroczeń) nejsou dostatečné. Tyto nedostatky se týkají i zákona o spotřebitelském úvěru a zákona o bankách.
- 19 Polský občanskoprávní systém obsahuje řadu řešení umožňujících uplatnění sankcí za porušení soukromoprávních předpisů. Jedním z takových řešení je článek 45 zákona o spotřebitelském úvěru, který stanoví tzv. sankci bezplatného úvěru mimo jiné za porušení informačních povinností věřitele vůči spotřebiteli. Toto ustanovení se však vztahuje pouze na v něm vyjmenovaná porušení, mezi která nepatří porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele.
- 20 V dosavadní judikatuře polských soudů převládal názor, že porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost stanovené v článku 9 zákona o spotřebitelském úvěru neposkytuje základ pro vyvození jakýchkoliv právních důsledků, které by měly vliv na smluvní vztah mezi stranami. Ve světle dosavadní judikatury Soudního dvora však takový předpoklad není přijatelný.
- 21 Vzhledem k tomu, že článek 45 zákona o spotřebitelském úvěru přímo neřeší otázku porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, je třeba nejprve hledat jiná ustanovení, která umožňují řešení v souladu s cíli sledovanými směrnicí 2008/48. Takovou normou by mohl být článek 58 občanského zákoníku, který stanoví nejpřísnější sankci, a to sankci neplatnosti právního úkonu. Předkládající soud se domnívá, že toto ustanovení lze použít i v souvislosti s porušením povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele.

- 22 Ačkoli je volba systému sankcí ponechána na uvážení členských států, zvolený systém by měl zajistit naplnění obecných cílů směrnice 2008/48, o kterých hovoří bod 13 výše.
- 23 Předkládající soud se v této souvislosti ptá, zda v případě, že by povinnosti podnikatele stanovené v člancích 8 a 10 směrnice 2008/48, které sledují naplnění těchto cílů, měly být rovnocenné, znamená to, že sankce uplatňované dotčeným členským státem, na které odkazuje článek 23 směrnice 2008/48, mohou být odlišné za jednotlivá porušení.
- 24 Vzhledem k tomu, že Soudní dvůr v bodě 35 rozsudku C-303/20 poukázal na posuzovací pravomoc soudu při uplatňování a především při volbě opatření přiměřeného závažnosti zjištěného porušení povinnosti, je třeba z toho vyvodit, že toto opatření musí být rovnocenné sankcím stanoveným za porušení jiných povinností vyplývajících z právních předpisů přijatých k provedení směrnice 2008/48?
- 25 Pokud došlo k porušení povinnosti podle článku 8 směrnice 2008/48 (článek 9 zákona o spotřebitelském úvěru nebo článek 70 zákona o bankách), může být uložena sankce přísnější nebo mírnější než sankce stanovená za porušení například informačních povinností podle článku 10 této směrnice? Je diskreční pravomoc posoudit rovnocennost sankce stanovené ve vnitrostátním právu výlučně věcí vnitrostátního práva, nebo je též důsledkem posouzení rovnocennosti povinností stanovených směrnicí?
- 26 Výše uvedené pochybnosti vyvstávají v projednávaném případě. V případě uplatnění sankce podle článku 58 občanského zákoníku se smlouva stává neplatnou a všechna její ustanovení tak přestávají strany zavazovat. Na rozdíl od toho sankce podle článku 45 zákona o spotřebitelském úvěru nemá za následek neplatnost, ale umožňuje, aby spotřebiteli nebyly účtovány úroky a další náklady na úvěr.
- 27 Jak je však v praxi obecně přijímáno, sankce bezplatného úvěru nezahrnuje sankce týkající se smluvních úroků z prodlení. To znamená, že v případě použití článku 45 smlouvy o spotřebitelském úvěru bude úrok z prodlení s plněním určen na základě smlouvy (a bude v tomto případě činit 24,50 % ročně), zatímco v případě sankce podle článku 58 občanského zákoníku bude výpočet úroku z prodlení vyplývat ze zákona (úrok pak bude činit 12,25 % ročně).
- 28 Předkládající soud v tomto ohledu konstatuje, že dosavadní judikatura Soudního dvora nezpochybnila účinnost, přiměřenost ani odrazující účinek žádné z těchto sankcí podle kritérií uvedených v článku 23 směrnice 2008/48.
- 29 Je však třeba zdůraznit, že případy, které Soudní dvůr zkoumal v souvislosti s uplatněním těchto sankcí, se týkají vnitrostátních právních řádů různých členských států, které v tomto ohledu uplatňují svou autonomii. Je však takové rozlišování sankcí ve světle článku 23 směrnice 2008/48 třeba považovat za přípustné v rámci vnitrostátního práva jednoho státu, pokud je třeba povinnosti

vyplývající z této směrnice považovat za rovnocenné, tj. mající podobný význam a sledující stejné cíle?

- 30 Za účelem zajištění souladu sankcí s kritérii stanovenými v článku 23 směrnice 2008/48 musí předkládající soud zohlednit to, že současný právní stav není dostatečně přesný ani jasný a že schopnost průměrného spotřebitele, který nemá dostatečné právní znalosti, jej posoudit, je přinejmenším nedostatečná.
- 31 Koexistence více sankcí ve vnitrostátním právu nejenže činí nejasným a nepřesným právní základ pro uplatnění práv vyplývajících z práva Unie, což vede ke snížení jejich účinnosti (*effet utile*), ale také, což je důležité, zavádí rozlišování, pokud jde o přiměřenost sankcí za nesplnění povinností vyplývajících z jednoho unijního aktu, konkrétně směrnice 2008/48.
- 32 Na základě odpovědi od Soudního dvora bude předkládající soud vědět, zda v případě porušení povinností vyplývajících ze směrnice 2008/48 je přípustná odlišnost sankcí (ve výše uvedeném smyslu). Uvedený soud by však rád zdůraznil, že mu nejde o odpověď na to, který z předpisů vnitrostátního práva má použít, nýbrž – bude-li to Soudní dvůr považovat za vhodné – o výklad předpisů unijního práva ve výše uvedeném rozsahu.
- 33 Soudní dvůr dosud nerozhodoval o pochybnostech uvedených v předběžné otázce. Odpověď na tuto otázku bude mít přímý význam pro řešení projednávané věci, tj. pro posouzení odpovídajících (zohledňujících kritéria podle článku 23 směrnice 2008/48) důsledků nesplnění povinností banky posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a to zejména z hlediska účinnosti a přiměřenosti sankcí a jejich odrazujícího účinku.